Fețele mai puțin știute ale inflației – cui bono, cui malo?

Autor: Alex Milcev, Partener, liderul departamentului de Asistenţă fiscală şi juridică, EY România

Atât timp cât inflația a fost menținută la un nivel redus şi apropiat de cel general acceptat în spațiul UE, printr-un cumul de factori și măsuri la nivel național de ordin monetar-fiscal și economic, subiectul nu a fost de interes general. Singurele momente în care atenția se îndreptă spre indicatorul care arată evoluția prețurilor produselor care fac parte din „coșul de bază” sunt cele în care Institutul Național de Statistică (INS) comunică această cifră. De anul trecut însă, pe fondul mai multor evenimente de natură politică și economică, inflația a redevenit un subiect foarte important de discuție, având în vedere impactul său vizibil şi generalizat.

Sunt însă și aspecte mai puțin știute despre acest indicator, dincolo de percepția negativă din partea populației, absolut justificată, întrucât un nivel crescut al inflației – mai concret 16,4% în 2022 – înseamnă, în cele din urmă, scăderea puterii de cumpărare.

Dincolo de acest aspect evident – produsele și serviciile costă azi mai mult decât ieri – sunt și unele considerații care contează pentru companiile plătitoare de impozit pe profit, care nu s-au mai confruntat cu astfel de probleme de aproape două decenii. Dacă luăm impozitul pe profit, care este fixat de o bună bucată de vreme la 16%, în mediul inflaționist profitul pe hârtie poate fi de fapt o pierdere în termeni reali şi ajungi să suporţi impozit pe inflaţie în detrimentul companiei. Cum se explică? Este vorba despre un fenomen contabil şi economic simplu: la costuri intră mărfuri și

servicii cumpărate la prețuri „anterioare”, mai mici față de cele din momentul actual, dar la venituri se contabilizează vânzările la preţuri actuale care includ şi inflaţie. Cu cât e mai lungă perioada între achiziţia „intrărilor” şi vânzarea „ieşirilor”, cu atât mai inflatat apare şi profitul scriptic care se şi impozitează. Faptic, se ajunge la o erodare a profitului real net al contribuabilului. Acest fenomen a fost pronunţat în anii ’90 până spre 2003-2004 şi iată că a revenit în actualitate pentru declaraţiile fiscale aferente anului 2022.

Pe de altă parte, avem încă un fenomen generat de creșterea nivelului inflaționist de anul trecut, care agravează contextul pentru antreprenorii români, în special pentru exportatori. Vorbim despre cursul valutar, caracterizat în ultimii doi ani de o anume stabilitate, în sensul unei deprecieri relativ nesemnificative comparativ cu rata inflației. De exemplu, dacă inflaţia din 2011 până în prezent a depăşit bine 50%, devaluarea RON a fost doar în jur de 10% în aceeaşi perioadă. Vestea mai puțin bună pentru exportatori este că această discrepanţă le aduce costuri interne de producţie mai mari, însă încasările în Euro nu vor aduce şi veniturile în RON pe măsură. Când mai adaugi faptul că inflația în România este de peste 2,5 ori mai mare decât cea în zona euro, devine clar că exportatorii suferă mai mult. Care este soluția de contracarare a acestui efect, pe care exportatorii îl vor resimți în acest an? Remediile nu sunt simple și în niciun caz cu efecte imediate.

Un alt exemplu al efectului de distorsionare al inflaţiei este în relația debitor-creditor. Şi anume, în cadrul procesului inflaționist se întâmplă un transfer al valorii de la creditor spre debitor. De exemplu, în cazul împrumuturilor în lei cu dobândă fixă, stabilită în trecut în condiţiile inflaţiei reduse (sau chiar negative în 2015-2016), este clar că debitorul este avantajat în fața băncii, pentru că îi va returna în termeni reali o sumă mai mică decât cea împrumutată

iniţial. Acelaşi fenomen afectează şi datoria publică, pentru că un nivel ridicat al inflației „ajută” la scăderea datoriei nominale ca procent din Produsul Intern Brut (PIB), lăsând un spaţiu mai larg pentru îndatorările viitoare. Este rezultatul faptului că, în condiții inflaționiste, PIB crește mai repede. În plus, în termeni nominali, putem asista la o scădere mai rapidă a deficitului bugetar, pe fundalul dinamicii diferenţiate a veniturilor şi cheltuielilor, respectiv apropierea acestuia de parametrul Maastrich, de 3%, pe care România e obligată să îl atingă la un moment dat.

Un alt exemplu din care se vede fața mai puțin știută a inflației mari sunt cheltuielile cu salariile bugetarilor. Această mărire în cazul României a fost în 2022 de 12% (sub procentul inflației, de 16,4%), ceea ce a creat un avantaj temporar al bugetului național, la poziția cheltuielilor cu salariile bugetarilor, în condiţiile în care veniturile bugetare au crescut într-un ritm mai accelerat.

În concluzie, este important de avut în vedere că inflația ridicată este un fenomen complex şi, chiar dacă, *per* ansamblu, are implicaţii negative la nivelul economiei naţionale, aceste implicaţii pot fi diferite în funcţie de circumstanţe.